

مهریه چیست؟ تعریف قانونی و انواع مهریه

تعریف مهریه

مهریه مالی است که مرد هنگام عقد ازدواج به همسرش می‌پردازد یا خود را متعهد به پرداخت آن می‌کند. حق مهریه به مجرد امضای سند ازدواج به زن تعلق می‌گیرد اگر چه دریافت آن به آینده موکول شده باشد یا با تأخیر انجام شود.

به عبارت دیگر، مهریه وجه یا مالی است که مرد متعهد می‌شود در ازای ازدواج به همسرش پرداخت کند. مهریه مطابق قوانین ایران و شرع اسلام ضروری و الزامی است به نحوی که عقد ازدواج بدون مهریه وجود خارجی نخواهد داشت.

مهر و کابین در فرهنگ ما ایرانیان نیز جایگاه خاصی و ویژه‌ای دارد چرا که علاوه بر جنبه مالی، نماد تعهد مرد نسبت به همسرش و نشانه احترام به اوست. مهریه می‌تواند در مواقع بحرانی مانند طلاق یا فوت همسر، به عنوان یک پشتوانه مالی برای زن عمل کند.

چه چیزهایی را می‌توان مهر قرار داد؟

بطور کلی هر چیزی که ارزش مالی و اقتصادی داشته باشد را می‌توان به عنوان مهریه همسر در نظر گرفت.

در عرف جامعه ما، مردم بیشتر موارد زیر را بعنوان مهریه انتخاب می‌کنند:

۱- وجه نقد: که همان وجه رایج کشور است و در سالهای اخیر کمتر مورد اقبال خانواده‌ها قرار گرفته است.

۲- سکه طلا: در حال حاضر، رایج‌ترین نوع مهریه در ایران سکه طلا یا همان سکه بهار آزادی است که باید تعداد دقیق و نوع آن مثل سکه تمام، نیم سکه یا ربع سکه مشخص و تعیین شود.

۳- املاک و مستغلات: مانند زمین، باغ، خانه و آپارتمان که به عنوان مهریه زن تعیین می‌شود.

۴- اموال منقول: که شامل هر نوع مال منقول می‌شود مانند خودرو، جواهرات، سهام شرکت و یا هر کالای دیگر که ارزش اقتصادی داشته باشد. توجه داشته باشید که مشخصات اموال مذکور و تعداد آنها باید کاملاً دقیق و مشخص، بدون هیچ ابهامی، در سند ازدواج ثبت گردد.

اطلاعات ویژه‌ای از مهریه که شاید ندانید:

آیا مهریه فوری است؟

بله، بلافاصله پس از اجرای عقد، زن مالک کل مهریه می‌شود و می‌تواند آن را مطالبه کند حتی اگر زندگی مشترک آنها آغاز نشده باشد.

آیا خیانت زن مانع دریافت مهریه می‌شود؟

خیر، حتی اگر [خیانت زن](#) در مراجع قضایی اثبات و او محکوم شود، باز هم این حکم مانع تعلق مهریه به او نمی‌شود و مهریه زن تمام و کمال به او تعلق می‌گیرد.

آیا طلاق و ازدواج مجدد زن، تاثیری در لغو مهریه دارد؟

تصور کنید خانمی مهریه‌اش را هنگام طلاق نبخشیده باشد، او همیشه حق مطالبه مهریه خود را خواهد داشت. او اگر پس از طلاق، مجدداً با مرد دیگری ازدواج کرد باز حق او محفوظ است و از بین نمی‌رود. خاتم‌های زیادی دیده‌ام که همزمان از چند مرد اقساط مهریه خود را وصول می‌کنند.

آیا پس فوت زن، مهریه‌اش از بین می‌رود؟ خیر، مهریه پس از فوت زن، قابل وراثت و تقسیم بین ورثه است بنابراین این در صورت فوت زن، پدر و مادر و دیگر وراثش حق مطالبه آن را از شوهر خواهند داشت.

آیا میزان مهریه، سقف و محدودیتی دارد؟

خیر، برای تعیین مهریه سقف و حداکثری نداریم یعنی مرد می‌تواند هر مالی را به هر میزانی که بخواهد، مهریه همسرش کند اما طبق قانون، در صورتی که مهریه بیشتر از معادل ۱۱۰ سکه تمام بهار آزادی باشد، زن برای مطالبه مازاد بر ۱۱۰ سکه، باید توانایی مالی مرد را در دادگاه ثابت کند مثلاً اموال او را به دادگاه معرفی کند.

انواع مهریه

در عقدنامه‌های ازدواج، مهریه را از حیث نحوه پرداخت، به دو گونه تقسیم کرده‌اند:

مهریه عندالمطالبه

تعریف مهریه عندالمطالبه: مهریه‌ای است که زن هر زمان بخواهد می‌تواند آن را از شوهرش مطالبه کند. عندالمطالبه یعنی، مرد موظف است هر زمان که زن درخواست کرد، آن را به او پرداخت کند.

شرایط پرداخت مهریه عندالمطالبه: در مهریه عندالمطالبه، شرطی برای پرداخت وجود ندارد و زن می‌تواند بدون توجه به وضعیت مالی مرد، مهریه خود را به اجرا گذارده و مطالبه کند.

مزایای مهریه عندالمطالبه برای زن چیست؟

امکان مطالبه فوری مهریه

ایجاد فشار بیشتر به شوهر برای پرداخت مهریه

ایجاد امنیت مالی بیشتر برای خانم

مهریه عندالاستطاعه

تعریف مهریه عندالاستطاعه: مهریه‌ای است که پرداخت آن منوط به توانایی مالی مرد است. عندالاستطاعه یعنی زن تنها زمانی می‌تواند مهریه خود را مطالبه کند که مرد توانایی مالی و استطاعت پرداخت آن مهریه را داشته باشد.

شرایط پرداخت مهریه عندالاستطاعه: شرط اصلی برای پرداخت مهریه عندالاستطاعه، توان مالی و دارایی مرد است. زن باید ثابت کند که مرد توانایی پرداخت مهریه را دارد.

مزایای مهریه عندالاستطاعه برای مرد چیست؟

کاهش فشار مالی به مردان

امکان پرداخت تدریجی مهریه

ایجاد امنیت روانی بیشتر برای مرد

تفاوت مهریه عندالمطالبه و عندالاستطاعه به زبان ساده:

در صورتی که مهریه عندالمطالبه باشد و پرداخت نشود، زن می‌تواند از طریق مراجع قضایی اقدام کند و حتی دستور حبس و زندانی شدن مرد را از دادگاه درخواست کند اما در مهریه عندالاستطاعه، تا زمانی که اموال شوهر شناسایی نشود و توانایی مالی او اثبات نگردد، نمی‌توان چیزی از مرد گرفت و او را به پرداخت مهریه مجبور کرد.

در مهریه عدلاستطاعه، اثبات توانایی مالی مرد بر عهده زن است.

انتخاب نوع مهریه با کیست و چگونه انجام می‌شود؟

نوع مهریه (عدالمطالبه / عدلاستطاعه) توسط زن و شوهر هنگام عقد ازدواج تعیین می‌شود و زوجین می‌توانند یک از آنها یا ترکیبی از آنها را انتخاب کنند مثلاً قسمتی از مهریه را عدالمطالبه و قسمتی دیگر را عدلاستطاعه تعیین کنند. فرضاً وثنی مهریه ۲۰۰ سکه تعیین شده است، توافق کنند که ۱۰۰ سکه از آن عدالمطالبه و ۱۰۰ سکه دیگر عدلاستطاعه باشد.

چه چیزهایی را نمی‌توان به عنوان مهریه تعیین کرد؟

چیزهایی که مالیت ندارند: گفتیم مهریه باید مال باشد پس اگر چیزی مالیت نداشت یا قابل انتقال بعنوان مال نبود، نمی‌تواند مهر واقع شود. مثلاً یک دست و یک پای داماد یا مثلاً هوا، آب، نور و... زوجین نمی‌توانند اینها را به عنوان مهریه تعیین کنند.

اموال نامعلوم و مجهول است: اموالی که مشخصات آن‌ها به طور دقیق معلوم نباشد یا وجود خارجی نداشته باشند نمی‌توانند به عنوان مهریه تعیین شوند مگر این که جزییات و مشخصات آن دقیقاً روشن باشد.

اموالی که منافی با شرع و قانون هستند: اموالی که خلاف شرع یا قانون باشند نمی‌توانند به عنوان مهریه تعیین شوند. مثل شراب

چه مهریه‌ای را می‌توان به نرخ روز محاسبه کرد؟

به طور کلی، مهریه‌ای که به صورت وجه رایج (پول نقد) تعیین شده باشد، قابل محاسبه به نرخ روز است.

چه مهریه‌ای را نمی‌توان به نرخ روز محاسبه کرد؟

فقط مهریه‌ای که به صورت میزان معینی ریال یا تومان در عقدنامه ذکر شده است قابل محاسبه به نرخ روز است چرا که ارزش آنها در گذر زمان کاهش می‌یابد. بقیه موارد مهریه مثل سکه یا املاک و اجناس همیشه ارزش آن‌ها به نرخ روز است و طبیعتاً نیاز به چنین محاسبه‌ای ندارند چرا که مثل پول دچار کاهش ارزش نمی‌شوند.

نحوه محاسبه مهریه به نرخ روز به زبان ساده

برای محاسبه مهریه به نرخ روز، از شاخص بهای کالا استفاده می‌شود اما شاخص بهای کالا چیست؟

یک عدد است که نشان‌دهنده نوسان و رشد قیمت‌ها در گذر زمان است و سالانه توسط بانک مرکزی محاسبه و منتشر می‌شود. که به جهت اختصار به آن شاخص می‌گویند و آن را در جدولی اعلام می‌کنند.

برای این کار کافی است جدول را ببینیم و عدد تاریخ عقد را با عدد امروز مقایسه کنیم تا ببینیم چقدر زیاد شده است. مثلاً وقتی شاخص در سال ۱۳۹۰ عدد ۱۰۰ بوده است و امروز به عدد ۵۰۰ رسیده است این نشان می‌دهد مبلغ مهریه هم باید مثل شاخص ۵ برابر شود. به همین سادگی!

پس فرمول محاسبه آن میشود:

فرمول کلی محاسبه مهریه به نرخ روز به این صورت است:

مبلغ مهریه به نرخ امروز = مبلغ مهریه اولیه × (شاخص در امسال ÷ شاخص در سال عقد)

آیا امکان اعتراض به محاسبه مهریه به نرخ روز و کاهش آن وجود دارد؟

خیر، چون بر اساس قانون، محاسبه مهریه بر اساس شاخص تورم بانک مرکزی انجام می‌شود و این شاخص قابل خدشه و اعتراض نیست.

تکلیف مهریه بعد از فوت همسر

قبل اشاره کردم که مهریه یکی از حقوق مالی زن در ازدواج است که می‌تواند به صورت نقدی یا غیرنقدی باشد. اکنون می‌خواهم اضافه کنم که این حق، حتی پس از فوت همسر نیز قابل مطالبه است.

مهریه بعد از فوت همسر چگونه پرداخت می‌شود؟

مهریه زن پس از فوت شوهر، از محل اموال باقی‌مانده از شوهر وی (ماترک) پرداخت می‌شود پس از آن، وراثت می‌توانند به تقسیم باقی‌مانده اموال بپردازند.

مهریه جزو دیون ممتازه متوفی محسوب می‌شود یعنی قبل از پرداخت سایر بدهی‌های متوفی، ابتدا باید مهریه زن پرداخت شود.

آیا امکان مطالبه مهریه از وراثت وجود دارد؟

اگر متوفی مالی نداشته باشد یا اموال او برای پرداخت کامل مهریه کافی نباشد، زن نمی‌تواند مهریه خود را از وراثت همسرش مطالبه مهریه کند.

آیا پس از فوت شوهر، مهریه عدالمطالبه و عدالاستطاعه تفاوت دارد؟

خیر، نوع مهریه (عدالمطالبه یا عدالاستطاعه) پس از فوت شوهر، در نحوه مطالبه آن تأثیری ندارد و باید از اموال شوهر پرداخته شود.

آیا پس از فوت شوهر، بکارت و باکرگی زن در میزان مهریه تأثیر دارد؟

اگرچه بکارت در طلاق باعث نصف شدن مهریه می‌شود اما در فوت شوهر بی‌تأثیر است. بنابر این پاسخ منفی است و باید گویم بکارت زن در میزان مهریه پس از فوت شوهر تأثیری ندارد و زن در هر صورت مستحق تمام مهریه خود خواهد بود.

اگر علت فوت همسر ديه باشد، آیا زن می‌تواند از محل ديه، مهریه خود را مطالبه کند؟

بله امکان توقیف ديه و مطالبه مهریه وجود دارد.

چه زمانی مهریه قابل مطالبه نیست؟

- اگر زن مهریه خود را به همسرش ابراء نموده یا بذل کرده باشد، دیگر نمی‌تواند آن را مطالبه کند.

- اگر پس از فوت شوهر، هیچ اموال و دارایی از او پیدا نشد، به علت عدم وجود ماترک، زن نمی‌تواند مهریه خود را مطالبه و وصول کند.

تکلیف مهریه در صورت خیانت همسر

بطور کلی **خیانت یکی از زوجین**، تأثیری بر مهریه و کاهش یا افزایش آن نسبت به دیگری ندارد. این موضوع در مورد خانمها هم جاریست به عبارت دیگر، اگر زنی به همسر خود خیانت کند و حتی رابطه جنسی داشته باشد باز همچنان حق مطالبه مهریه خود را دارد.

اعسار و تقسیط مهریه

اعسار در لغت به معنی تنگدستی است. تقاضای اعسار و تقسیط مهریه هم زمانی است که مرد ادعا کند به دلیل تنگدستی و ناتوانی مالی، قادر به پرداخت فوری و یکجای مهریه نیست. بنابر این، از دادگاه درخواست می‌کند تا مهریه همسرش را قسطی بپردازد. دادگاه وظیفه دارد وضعیت اقتصادی مرد را بررسی کند و در صورت صحت ادعای او، اقساطی را برای مهریه تعیین کند که متناسب با شرایط و درآمدش باشد تا زیر فشار پرداخت مهریه کمرش خم نشود. در دادگاه خانواده این فرایند را اعسار و تقسیط مهریه می‌گویند.

در این بین جهت جلوگیری از تضییع حقوق بانوان، قانون تاکید کرده هر زمان زن از دارایی‌های مرد مالی پیدا کرد، می‌تواند آن را به نفع خود توقیف و توسط دادگاه به مزایده بگذارد.

مراحل درخواست اعسار و تقسیط:

صدور حکم قطعی پرداخت مهریه: ابتدا باید حکمی مبنی بر الزام به پرداخت مهریه در دادگاه یا اجرای ثبت اسناد رسمی، صادر شود.

تقدیم دادخواست اعسار: پس از صدور حکم، فرد می‌تواند دادخواست اعسار را به دادگاه ارائه دهد.

ارائه استشهادیه، معرفی شهود و تقدیم اسناد مرتبط با اعسار شوهر.

بررسی دادخواست توسط دادگاه: دادگاه وقت رسیدگی تعیین کرده، مدارک ارائه شده توسط مرد و دفاعیات زن را بررسی می‌کند سپس در صورت احراز شرایط اعسار، حکم به تقسیط مهریه می‌دهد.

مزایای اعسار و تقسیط:

جلوگیری از حبس و به زندان رفتن مردان: با تقسیط مهریه، از حبس مرد به دلیل عدم پرداخت مهریه جلوگیری می‌شود.

تضمین در پرداخت: پرداخت مهریه به صورت اقساط، تضمین پرداخت مهریه است و زندگی اجتماعی آنان را در معرض خطر قرار نخواهد داد.

نکات مهم:

مدت زمان تقسیط: مدت زمان تقسیط مهریه توسط دادگاه تعیین می‌شود و معمولاً با توجه به توان مالی فرد و میزان مهریه تعیین می‌گردد.

تغییر شرایط: اگر شرایط مالی مرد تغییر کند و بهتر یا بدتر شود، طرفین پرونده می‌توانند درخواست تعدیل اقساط را به دادگاه بدهند تا دادگاه با توجه به شرایط جدید مبلغ اقساط را بیشتر یا کمتر کند.

مشاوره حقوقی: برای انجام مراحل قانونی اعسار و تقسیط مهریه، بهتر است از یک وکیل دادگستری در صدای وکیل کمک بگیرید. تلفنهای ما ۰۲۱۶۶۵۶۷۳۱۱ می‌باشد و پاسخ به سوالات مردم رایگان است.